

Året, der gik

Den 19. december i år er det præcis 90 år siden, Peter Skautrup startede dialektindsamlingen ved Universitetsundervisningen i Jylland (i dag Aarhus Universitet), og grundlagde Jysk Ordbog. Det fornemme jubilæum ønsker vi at fejre med dette års *Ord & Sag*, og artiklerne viser, at der ufortrødent arbejdes med de jyske dialekter. På s. 4-13 beskriver Mette-Marie Møller Svendsen og Kristoffer Friis Bøegh, hvordan Skautrup fik realiseret sine planer om at redde, hvad der endnu kunne reddes af de traditionelle jyske dialekter. De beretter også om, hvordan centrets righoldige samlinger fortsat anvendes til at studere den jyske landbefolknings sprog, tankegods, kultur- og samfundsforhold, ikke mindst i en nutidig kontekst.

Interessen for jysk dialekt har i disse år fået fornyet styrke. Dialekterne repræsenterer de specifikke egne, folk kommer fra, føler sig hjemme i, og det betyder meget for mange i den globaliserede verden, vi lever i. Således oplever Torben Arboe stor interesse igennem sit omfattende arbejde med Thy-dialekterne; det udkommer i *Thy-ordbogen* og *Thy-udtaleordbogen* (se s. 27-30). Selv har jeg haft fornøjelsen af at skrive Tænkepausen *Jysk*. Aarhus Universitetsforlags populære bogserie giver en del medieopmærksomhed, fx gennem teaterforestillinger, folkemøder, interview på Bogforum og avisartikler (se s. 59-62).

Vi repræsenterer også Jysk Ordbog og centret i fagkredse. Vi deltog fx på Nordisk Forening for Leksikografis konference i Lund i april, hvor Mette-Marie holdt et oplæg om den brugerundersøgelse, hun stod for i vinteren. Mette-Marie, Kristoffer og jeg holdt også et oplæg om digitalisering af seddelsamlingen. I august deltog vi i den 12. Nordiske Dialektologkonference i Alta, Norge. Bl.a. holdt Torben oplæg om sit arbejde med Thy-dialekterne, mens Kristoffer, Mette-Marie og jeg holdt et oplæg om et nyt forskningsprojekt, Kristoffer har initieret: ”Tegn et kort”. Projektet skal give et bedre billede af, hvad sprogbrugere forstår ved sproglig variation i Danmark.

Jysk Ordbogs redaktion er nået til *ly-*, og centret har stor glæde af de to emeritusser, Ove Rasmussen og Viggo Sørensen, der trods universitetets sparekrav om rumtemperatur på 19 grader og redigerer derudad. Torben følger godt med, og både Mette-Marie og Kristoffer nyder godt af mesterlæreren Viggo. Vores frivillige Kirsten Lyshøj, Inge Friis og Ingeborg Christensen arbejder fortsat med at digitalisere

centrets spørgelistesamling, i år uden hjælp fra Niels Hald, der desværre døde sidste jul. Kirsten hjælper desuden Mette-Marie med overdragelse af centrets IT-systemer.

Vores indsats med ordbogsredaktion og forskningsformidling i diverse fora bidrager til debatten om, at dansk ikke bare er én bestemt, standardiseret varietet. Vi er med til at nuancere debatten gennem vores medvirken i fx det populære P1-program *Klog på sprog*, bl.a. live fra Sprogense i Bogense, og på bloggen lingoblog.dk. Den stigende interesse for de jyske dialekter, og disciplinen (socio)dialektologi, gør også, at ph.d.-studerende Yonatan Goldshtein, der inden længe bliver færdig med sine studier af dansk stød, har fået en ny kollega; Kirstine Boas startede 1. september på sit ph.d.-studie af fynsk. Ja, fynsk!

Sandt at sige har centret kendt til op- og nedture i de ni årtier, der er gået. De kommende år vil være præget af en vis nedgang, da universitetet kæmper med faldende indtægter, bl.a. på grund af en krypende studenterpopulation, og, helt akut, galopperende energipriser. Vi kommer til at arbejde målrettet med at igangsætte nye udviklingsprojekter, baseret på eksterne bevillinger. Her vil vi tage udgangspunkt i centrets forcer: at indsamle data om jyske dialekter, at udforske dem lingvistisk og kulturhistorisk, og at formidle de unikke samlinger, centret har lagt hus til og værner om.

Vi er godt på vej med et projekt, der skal digitalisere Jysk Ordbogs seddelsamling, så centrets materiale om jysk kulturarv fremtidssikres og gøres søgbart for forskere og alment interesserede. I løbet af vinteren indhentede vi positive erfaringer gennem et pilotprojekt, hvor studentermedhjælper Agnes Boel Nielsen indscannede 2 % af materialet, og vi etablerede et godt samarbejde med kolleger på Center for Humanities Computing Aarhus (CHCAA).

Endelig vil jeg gøre opmærksom på www.jysk.au.dk, centrets hjemmeside, der i dén grad har fået et løft med Mette-Marie og Kristoffers indsats. Det er her, *Ord & Sag* fremadrettet vil få en prominent plads, for på grund af kommende sparetider – og som bidrag til at mindske klimaaftrykket – vil vores årsskrift fremover udelukkende udkomme online. Nok vil det kræve en vis tilvæning, men online-formatet giver også nye muligheder, vi vil udforske sammen med jer læsere.

Vi ønsker alle en glædelig jul og et godt nytår!

Inger Schoonderbeek Hansen, december 2022